

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutiones Morales

In Quibus Vnivers[a]e Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1616

2. Vndenam sit Imperatoris potestas, & iurisdictio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14007

peratoris, Regis, vel alterius Principis ditioni & Imperio subiecti.

Ecclesiastica itidem potestas est duplex: Vna supernaturalis ordinis, & diuini iuris, qua homines ad finem supernaturalem per remedia supernaturalia diriguntur: qualis est, quam Christus Dominus instituit, & in sua Ecclesia reliquit: qua Sacramenta administrantur, sacrificia fiunt, Deo offeruntur, peccata remittuntur, diuinum verbum annuntiat, & declaratur, cœli ostium aperitur. Altera potestas est naturalis iuris & ordinis, item & humani, qua homines ad finem tantum naturalem, vel humanum quamuis Ecclesiasticum, opera, & ministerio sacerdotum, per ea, quæ sunt humani, vel naturalis Ordinis referuntur. Nam etiam si homo ad finem supernaturalem destinatus non esset, nihilominus tamen iure naturali, & recte rationis ductu, Deum, vt supremum dominum, rerumque omnium conditorem, omnium bonorum largitorem colere pie, & religiose debere. Religio vero sine Sacerdotibus, aris & templis non est. Ac ideo hæc omnia generatim accepta iuris sunt naturalis. teste S. Thom. in 2. 2. q. 85. art. 1. ad 1. Item multa sunt in Ecclesia Sacerdotum potestate sancita, vel prohibita, quæ sunt Canonici iuris, & quæ ad mores iuri naturali conuenientes spectant, vt de usuris, de iureiurando, de furis, de homicidio, de adulteriis, de empto, & vendito; de deposito, commodato, de locato, & conducto, de testamentis, de legatis.

Tertio quaeritur, Vnde sit potestas ciuili? Respondeo, esse ex ipso iure naturali, si generatim loquamur: nam iuris naturalis, hoc est, gentium, est, vt homines societate quadam coniuncti viuant: at societas consistere, & conseruari non potest, nisi quidam præsent, qui ceteros in pace, concordia, & charitate contineat. Vnde iure gentium ciuitates, & reipublice fundatæ, creati Magistratus, laræ & sancitæ leges, iudicia constituta, quibus fontes puniuntur, infantes defenduntur, cuique tribuitur quod suum est: & in his omnibus consistit ciuili potestas.

Quarto quaeritur, Vtra potestas sit excellentior atque præstantior, Ecclesiastica, An ciuili? Respondeo, natura, dignitate, nobilitate, ac perfectione Ecclesiasticam præstantiorem esse. Nam sicut Sol præstat Lunæ, anima corpori, spiritus carni, & terrenis celestia antecellunt; Sic potestas spiritalis ciuili, quoniam per illam animum salus, per hanc reipublicæ pax & tranquillitas conseruatur. Illa, quæ religionis sunt, & diuini cultus, quæ celestia sunt, & spiritalia, curat & administrat: hæc, quæ profana sunt, & ciuilia, ac temporalia. Innocent. I. in cap. Solita, de maioris. & obed. multis rationibus ostendit, potestatem Ecclesiasticam esse maiorem. Idem probat Gregorius VII. Epistol. 21. Registri lib. 8.

C A P. II.

Vndenam sit Imperatoris potestas & iurisdicctio.

PRIMO quaeritur, Vtrum Imperatoris potestas qualis nunc est, sit à Deo, An à Romano Pontifice, An à populo? Questionem hanc tractat late Cardinalis in cap. Cum ad verum, distinctione 95. Ioannes Parisiensis, Theologus Dominicanus tractat. de potestate seculari, & spiritali per multa capita, Castaldus in tractatu, de Imperatore, quaestione 4. Michael Vulturnus de Regimine mundi, parte 2. q. 2. principali, Antonius in Repetit. in capitul. Per venerabilem: Qui filii sint legitimi, Oldradus consil. 83. quod incipit: An Episcopus, Petrus cognomento de monte in lib. de Monarchia, Albericus in l. Bene à Zanone. C. de quadrienn. præscript.

Præsent quaestio nunc non tractatur à me de Imperatore, qui cepit esse ante Christi ortum: hic enim Imperator fuit Augustus Cæsar, cuius Imperii quadagesimo secundo anno natus est Christus; cuius etiam Cæsaris Imperii ortus magis per vim & tyrannidem, quam per leges

& iura cepit: quamuis postea Senatus, populi que Romani consensu confirmatus est.

Nec item nunc hanc quaestionem disputo de cæteris Imperatoribus Romanis, qui Augusto Cæsari successerunt, & fuerunt à fide & religione Christi alieni, quique nunc quidem à populo, nunc à Senatu, nunc ab exercitu militum, nunc à Prætorianis militibus, modo per vim & tyrannidem, modo demum ab ipsis Imperatoribus nominabantur, eligebantur, & creabantur, & tandem Senatus auctoritate & consensu, & proinde populi Romani confirmabantur expresse vel tacite.

Nec item quaestio intelligitur à me, de ipsis Imperatoribus, qui post Constantium Magnum vsque ad Carolum Magnum imperarunt: hi etenim quamuis Christiani fuerint, & proinde summo Pontifici, vt Christi Domini Vicario subiecti, magis per successionem, quam per electionem, Romani Pontificis auctoritate instituta, & peculiariter confirmata, facti sunt Imperatores: tamen eorum nonnulli per vim & tyrannidem Imperium inuascent, & usurpauerint: & alii vel ab exercitu militum, vel ab ipsis Imperatoribus nominatis, siue electi Imperium susceperint. Faceret quidam S. Thomas in Opusculo de Regimine Principum, lib. 3. cap. 16. Imperatores Constantinopolitanos à Constantino Magno vsque ad Carolum Magnum, à Vicario Christi summo videlicet Pontifice dependere: unde ipsorum Imperium ad exequendum regimen fidelium secundum mandatum Summi Pontificis ordinatur: ut merito dici poterint executores & Imperatores Dei ad gubernandum populum Christianum. Sic ille: Cæterum in præsent loco primum ostendere contendimus, num ea, quæ nunc est, Imperatoris potestas qualis videlicet est post tempora Caroli Magni, & eorum, qui post ipsum imperarunt, à Romano Pontifice existat, & conferatur, num à Deo, An potius à populo: postea secundo loco dicam de Imperatoris potestate, quæ fuit à tempore Constantini Magni vsque ad ætatem Caroli Magni: Tertio loco de ea, quæ fuit à tempore Augusti Cæsaris vsque ad seculum Constantinianum. Et quamuis post Carolum Magnum aliqui per successionem quoque Imperium tenuerint, Quæstio tamen locum habet in Imperatoribus, qui post Carolum Magnum successerunt: nam ab eo tempore Imperator à Romano Pontifice confirmari, inuangi, factari, & coronari cepit, & tanquam Patronus, & Protector Ecclesie, iureiurando promittere consuevit se Ecclesiam, & Romanum Pontificem Christi Vicarium, & Petri successorem defensurum. Et ideo hinc orta est controversia, An Imperatoris iurisdicctio, & potestas existat, & detur à Romano Pontifice, An potius à Deo, An vero à populo, ita vt imperii proceres nomine, vel Dei, vel summi Pontificis Romani, vel populi, suis suffragiis Imperatorem eligant, & creent.

Sciendum est, Quæstionem præsentem in eo consistere, An Imperatoris iurisdicctio sit proxime à Deo, An proxime à Romano Pontifice, An proxime à populo. Tunc Deus dicitur proxime Regem aliquem, vel Imperatorem eligere, cum per seipsum, nõ per alium interpositum, eum eligit, & creat, aut quando per seipsum iurisdicctionem tribuit, quamuis iussu ipsius, ab hominibus eligatur. Hoc modo olim Deus Moysen, & plerisque alios iudices Hebræorum populo præfecit. Sic Saulum & Dauidem, Reges constituit: sic Samuel in toto Israele, & quidem Prophetæ, iussu Dei reges aliquos in decem Tribubus creauerunt. Sic & Romanus Pontifex quamuis Cardinalium suffragiis electus, supremam in totam Ecclesiam iurisdicctionem, & potestatem proxime à Christo Domino accipit: nec eodem Cardinalibus qui eligunt, ei potestatem tribuunt. Regem vero, vel Imperatorem tunc Deus non eligit, vel creat proxime per seipsum, cum id facit per alium interpositum, cui ordinariam contulit auctoritatem, vt ipse eligeret & crearet.

His positus, non solum in ciuili, sed etiam in Canonico iure multa legimus, in quibus Imperatorem à populo accipere

cipere potestatem inuenimus: multa idem, in quibus Imperator dicitur esse à Deo constitutus, alia item in quibus imperium à Romano Pontifice esse, confecti, & pendere perhibetur.

In l. i. ff. de Constitut. habetur: *Populus Romanus ipsi Imperatori, & in ipsum, omne Imperium omnemque suam potestatem contulit. Idem legitur Instit. de iure naturali, Gentium, & civili. §. Sed & quod Principi. Idem in l. i. §. Cum enim utiq. lex. C. de veteri iure enucleando, & l. i. ff. ad legem Iuliam, de Ambitu.*

Alia vero iura ciuilia expresse dicunt, Imperium esse à Deo. Authen. de instrumento, cautela & fide §. i. legimus: *Quis igitur Imperium propterea Deus de celo constituit. Et in l. i. C. de summa Trinitate dicitur: Quae ex caelesti arbitrio sumpsimus. Et Authen. de despectu seu sumera eorum, §. Si vero etiam aliis gentibus, quare nobis principatum alium quidem ab initio dedit Deus, alium vero adiecit. Item Authen. de non alienan. vel permutan. rebus Ecclesia, §. Sinimus igitur, Imperator, cui plurimum dedit Deos habere, & multorum Dominum esse. Et in libro Feudorum, tit. de Pace tenen & eius violatoribus, in principio: *Quoniam diuina praedominante Clementia, solum Regia maiestatis consensimus. l. i. Codice, de veteri iure enucleando, in principio: Deo auctore nostrum gubernante Imperium, quod nobis à caelesti Matestate traditum est. In Authen. Quomodo oporteat Episcopos, in principio: Maxima quidem in omnibus sunt dona Dei à superna collata Clementia, Sacerdotium, & Imperium: Et illud quidem diuinis ministrans, hoc humanis, uno eodemque Principio utraque excedentia, humanam exornant vitam. l. vltima, ad finem, Codice, de Quadrienni prescript. Quo, natus diuino, Imperiales suscepimus insulas. Authen. de Consilib. §. Olim: Deus misit Imperatores in lege animatum in terris, & in l. vltima. Codice, de Praescript. longi temporis, illis verbis: Ideo nostri Maiorem subtilissimo animo, & diuino quodam motu. In Authen. de non luxuriantur, in Principio, illis verbis: *Ve crediti (subiecti scilicet) nobis à Domino Deo, bene viuam. In Authen. de Quae store, in principio: Dei auxilio, ut subiecti ab eius Clementia nobis traditi, illis seruentur. In Authen. Constitutio, quae de dignitatibus, in principio: A Deo tradita nobis reipublica. In Authen. de armis in principio: Subiectos omnes quorum regimen nobis dedit Deus. In Authen. de Priuileg. dotis, in principio. In Authen. ut differentes, illis verbis: Ex quo nos Deus Romano praeposuit Imperio, & illos commissit nobis à Deo reipublica. In Authen. de Trinitate & Semisse §. vltimo, illis verbis: *Semper aliquid adiecit Deus nostris seiptris. Tum in l. secunda, Codice de officio Praefecti Pratorio Africa, in principio: Per ipsum enim iura Imperii suscepimus.****

Hoc idem etiam confirmatur ex iure ipso Canonico. Nam in c. Constantinus, dist. 96. quamuis ibi palea esse dicatur, legitur: *Vnde coram Deo uiuio, qui nos regnare praecipit. Idem colligitur ex cap. Quasi sum, 24. q. 4. cap. Quoniam, cap. Inscripturis, dist. 10. cap. Duo sunt, cap. Si Imperator, dist. 96. cap. Legimus, dist. 93. cap. Cum ad verum, dist. 96.*

Propter haec iura multi iuris Interpretes, praesertim ciuilibus, sentiunt, Imperatoris potestatem esse à Deo proxime, non à Romano Pontifice: Eo quod Imperium, inquit, coepit ante Romanum Pontificem: de qua re, Glossa in cap. Quoniam, dist. 10. Verb. discretis, & in cap. Quasi sum, 24. q. 4. in cap. Si Imperator, cap. duo sunt, & in cap. Cum ad verum, dist. 96. & Hugo ibidem ait; Imperium non esse ab Apostolica sede, sed à Deo, quam sententiam probare conatur Glossa multis rationibus. Alberi in verbo, Electio. ait: *Credo Sacerdotium, & Imperium esse potestates distinctas, & à Deo processisse, de quo satis notauit in l. i. C. de sum. Trinit. & sic. Cathol. idem docet Ioannes Parisiensis Theologus Dominicanus tractat supra citato, cap. 4. §. 8. & 9. Sic etiam Michael Vulcerunus libro superius citato. Sed certe communi fere consensu iuris Doctorum, praesertim Pontificii, est recepta sententia, Imperatoris iurisdictionem & potestatem esse, ac pendere proxime à Rom. Pontifice, quoniam ipsi data est à Deo omnis potestas gubernandi, & administrandi Ecclesiam: Et Christus Dominus vnum ouile, & vnum*

gregem constituit, cui Petrum & successores eius praefecit. Petro dictum est: *Pasce oues meas, non has, aut illas: sed absolute & simpliciter oues meas: omnes ergo: ac proinde Imperatores, Reges, & Principes. Petro item dictum est. Tu es Petrus, & super hanc Petram aedificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo clauis regni caelorum, & quodcumque solueris, & ligaueris super terram, erit solutum & ligatum in caelis. Nec obstat, si dicas, Imperium esse à Romano Pontifice, quod attinet ad ea tantum, quae spiritualia sunt: nam contra est, quod Rom. Pontifex vtriusque regni, terreni, & caelestis clauis accepit. Air enim Nicolaus I. in cap. Omnes, dist. 22. B. Petro aeterna vita Clauigero, terreni simul & caelestis Imperii iura Dominus commisit. In cap. Duo sunt, dist. 96. ita legitur: *Duo sunt quippe Imperator Auguste, quibus principaliter hic mundus regitur, Auctoritas sacra Pontificum, & regalis potestas: in quibus tanto grauius est pondus Sacerdotum, quanto etiam pro ipsis regimintibus in diuino sunt reddituri examine rationem. Nosti itaque inter haec ex illorum te pendere iudicio, non illos ad tuam posse redigi voluntatem. Talibus igitur institutis, talibusque functis auctoritatibus plerique Pontificum, alii Reges, alii Imperatores excommunicauerunt. Idque probat ibidem Pontifex exemplo B. Innocentii Papae, qui excommunicauit Arcadium Imperatorem, quia consenserat, ut S. Ioan. Chrysostomus à sua sede pelleretur, & exemplo B. Ambrosii, qui licet sanctus, non tamen vniuersalis Ecclesiae Episcopus pro culpa, quae aliis sacerdotibus non adeo grauis videbatur, Theodosium Magnum Imperatorem excommunicans ab Ecclesia exclusit. Haec ibi Pontifex. Et in extrauaganti, Vnam sanctam, de Maioritate, inter communes, Bonifacius Octauus definit, Romanum Pontificem duas habere potestates, & eas à Christo Domino accepisse, spirituales, & temporales, quod probat Glossa in cap. Omnes, in verbo, Caestis, dist. 22. Praeterea Imperator creatur, ut sit Ecclesiae minister, patronus, protector & tutor contra haereticos, schismaticos, paganos, & omnes Christiani nominis hostes. Ergo imperium existit ac pendet ex summo Christi Vicario. Nam ut docet Arist. lib. 1. Ethic. c. 1. Eius artis est magistris eligere, & instrumenta exhibere idonea & commoda, cuius est ad finem intendere & ducere: sicut militaris ars, cuius finis est in bello victoria, eligit equestrem artē, & alias administras. Cum ergo Romanus Pontifex Christianam rempublicam dirigat ad salutem aeternam, eius est, Ecclesiae ministros idoneos dare, patronos, tutores, & protectores adhibere, qui populum Christianum, Ecclesias, sacerdotes, templa, altaria, & alia sacra contra hostes tueantur & protegant. Accedit, quod Ecclesia est vnum corpus, cuius est vnum caput: At Summus Pontifex post Christum Dominum, est totius Ecclesiae caput, cum sit Christi Domini Vicarius, & à capite est omnis virtus in corpus: alioqui si imperium non est à Romano Pontifice, Imperator & Summus Pontifex erunt duo capita in Ecclesia, duo in terris Vicarii: quod dici non potest.**

Haec sententia iure Canonico confirmata est saepius. Nam in cap. Venerabilem, de elect. Innocentius Tertius ait, electionem Imperatoris ad Germanos Principes pertinere: *Verum, inquit, illis Principibus ius & potestatem eligendi Imperatorem recognoscimus quidem iure, & antiqua consuetudine conuenire: praesertim cum ad eos ius & potestas huiusmodi ab Apostolica sede prouenerit, quae Romanum Imperium à Graecis transtulit in Germanos. Sed & Principes recognoscere debent, & utique recognoscunt, sicut uidem in nostra recognoscere praesentia, quod à ius & auctoritas examinandi personam electam in Regem, & promouendum ad Imperium, ad nos spectat, qui eum unguimus, consecramus, & coronamus. Ex quibus verbis Pontificis magnum sumitur argumentum. Nam Rom. Pontifex Imperium à Graecis ad Germanos transtulit: Germanorum Principibus ius & potestatem concessit eligendi Imperatorem: electi merita examinat, approbat, confirmat: & ita electum vngit, consecrat, coronat: Quae omnia perspicua sunt argumenta, quod Imperatoris iurisdictione & potestas, sit & pendeat à Rom. Pontifice. Praedicta*

enim non nisi superioris sunt potestatis. Præterea Rom. Pontifex Imperatori imperium abrogat: nam Gregori VII. Henric. IV. imperio priuauit: Alexand. Tertius, Federic. Primum, Innocent. Tertius, Othonem Tertium, Gregorius Nonus, & Innocentius Quartus, Federicum Secundum, Ioannes Vigefimus secundus, & Clemens VI. Ludouicum Quartum Bavarum. Constat item ex Auctoribus fide dignis Emmanuelem Constantinopolitanum Imperatorem bis per Legatos petiisse ab Alexandro Tertio Rom. Pontifice, vt Occidentale imperium cum Orientali coniungeret: Eman. Imperator Orientis, intelligens Italiam Feder. I. Imperatoris bellis vexari, Beneuentum ad Alexandrum Tertium Legatis missis, promisit se Græcos cum Latinis iuncturum, & ipsam à molestia Federici liberaturum, & grãdi pecuniæ summa donaturum, si contra imperii Occidentalis, quæ iure erat Federico adempta, donasset, & vtriusque imperii Imperatorem appellasset. Respondit Alexander ex Cardinalium consilio, se nolle in vnum coniungere, quod olim, de industria maiores sui & antecessores diuisissent. *Diaconus in vita Alexandri. Sigonius de regno Italia, lib. 14. anno 1168.* Patet etiam Gregor. Decimum Michaeli Palæologo Orientis imperium confirmasse, quod ad Lugdunense Concilium accessisset. Item, eundem Gregorium Electores imperii schismate laborantes, ad Imperatorem creandum cogisse: contentatum, nisi id cito fecissent, se eorum negligentiam supplendam curaturum. Clementem itidem Sextum deiecit & damnato Ludouico Bauaro, comminatum fuisse Electoribus nouum Imperatorem eligere recusantibus, se eos per censuras Ecclesiasticas compulsum. Præterea Innocentius III. in cap. *Solita, de maioribus & obed.* scribens ad Imperatorem Constantinopolitanum, multis rationibus probat, imperium Sacerdotio subesse, non contra Sacerdotium imperio. Primo, quia ad Sacerdotes spiritualia pertinent, ad Imperatores temporalia: Sed spiritualia sunt temporalibus digniora. Secundo quia sacerdoti, non Regi, dictum est Hierem. 1. *Eccc constitui te super gentes & regna, vt euellas, & dissipes, & adifices, & plantes.* Tertio, quia sicut Deus fecit duo luminaria magna in firmamento caeli, luminare maius, vt præfset diem & luminare minus, vt præfset noctem, vtrumque magnum, sed alterum maius: Sic a firmamentum caeli, hoc est, vniuersalis Ecclesiæ, fecit Deus duo magna luminaria, id est, duas instituit dignitates, quæ sunt Pontificalis auctoritas, & regalis potestas: Sed illa quæ præfset diebus, id est, spiritalibus, maior est: quæ vero carnalibus, minor, vt quanta est inter Solem & Lunam, tanta inter Pontifices & Reges differentia cognoscatur. Quarto quia beato Petro commissæ sunt oues, Christo dicente Domino: *Pasce oues meas*, non distinguens inter has & alias; vt alienum a suo demonstraret ouili, qui Petrum & successores ipsius magistros non recognosceret & pastores. Vltimo, quia Dominus dixit ad Petrum, & in Petro ad successores ipsius: *Quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in caelis*: nihil excipiens, quia dixit (*quodcumque*). Et in cap. ad *Apostolica, de sent. & re iudica in 6.* Innocentius Quartus in Concilio Lugdunensi probat, ex illo Christi Domini: *Quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in caelis*, posse Romanum Pontificem iustis de causis, hoc est, ob crimina Imperatorem Regno & imperio priuare, & absoluere eos, qui sunt Imperatori subiecti, omni vinculo & obligatione iurifurandi, quo ipsi erant ante adstricti. Idem ostendit Clemens V. in Concilio Viennensi, vt habetur in *Clemen. Pastoralis, de sent. & re iudica.* Denique Bonifacius VIII. in *extrauagan. Vnam sanctam, de maioribus & obed. inter extrauagantes communes* definit, vnum esse caput in Ecclesiâ, nõ duo, Christum, & Christi Vicarium Petrum, & Petri successorem, cui fuit dictum: *Pasce oues meas.* Meas, inquit, generaliter, non singulariter has vel illas: & in eius potestate duos gladios, spirituales videlicet auctoritatem, siue potestatem, & temporalem auctoritatem subicit (spirituali potestati, quia spiritualis præcellit terrenam

dignitatem: & spiritualis potestas terrenam instituit, & iudicat, si bona non fuerit, iuxta illud Hierem. 1. *Eccc constitui te super gentes, & regna.*

Propter hæc iura & decreta Romanorum Pontificum, docet Abbas in cap. *Venerabilem, de elect. num. 11. & in consil. 28. par. 1. Aretinus consil. 59. Barr. in l. 1. ff. de requiren. reis, Cardinalis item in cap. cum ad verum, dist. 96. Antonius in repetit. in cap. per venerabilem, qui filii sunt legit. Felinus in cap. Nouit. de iudic. Petrus de Monte, & Castaldus locis supra citatis. Antonius 3. parte, tit. 22. cap. 3. §. 15. Augustinus Triumphus de potesta. Papa q. 36. art. 1. & 2. Syluester in verbo, Papa, q. 10. & alii permulti in cap. Nouit. de iudicis. Imperium à Romano Pontifice esse: & pendere, & Imperatorem ab eo suam iurisdictionem & potestatem habere: & hoc certi iuris esse: Et reuera, qui negat Imperatoris iurisdictionem & potestatem à Romano Pontifice, siue Ecclesiâ existere, negat quoque decreta Romanorum Pontificum Innocentij III. Innocentij IV. Clementis V. Bonifacii VIII. Negat etiam auctoritatem Conciliorum, Lugdunensis sub Innocentio IV. & Viennensis sub Clemente V. in quibus Concilium edita sunt duo ex prædictis decreta. Vnde Bartolus in l. 1. §. 1. ff. de requiren. reis, Abbas in cap. Nouit. de iudic. auunt, Dantem Philosophum poetamque Florentinum, post mortem fuisse quasi propter hoc de hæresi damnatum, quia lib. 3. de Monarchia incipit, Imperium non esse ab Ecclesiâ, cum pulcherimis rationibus, inquit Bartolus, teneat Ecclesiâ in constitutione Bonifacii, Vnam sanctam, de maioribus & obed. Imperium ab Ecclesiâ esse & pendere.*

Ad ea vero omnia, quæ ex iure ciuili & Canonico obiecta sunt, in quibus habetur, Imperium esse à Deo: breuiter respondeo, esse à Deo quidem, sed non proxime; nec enim Deus per seipsum Imperatorem elegit vel creauit sed voluit, vt ab Ecclesiâ siue Romano Pontifice, cui totius Ecclesiæ administratio commisit spirituales & temporales, eligeretur & crearetur. Vnde quia Pontifex id facit ratione inuenietis & officii quo fungitur, ideo ipse est, qui proxime per seipsum, vel per alium Imperatori iurisdictionem & potestatem tribuit: ipse est qui ius & potestatem eligendi Electoribus concedit; demum ipse est, qui electum Imperatorem vngit, consecrat, coronat, & patronum ac protectorem Ecclesiæ facit. Obiicit: Imperator non habet superiorem quem agnoscat in iis, quæ temporalia sunt. Item, si imperium est à summo Pontifice, ergo Imperator est Vicarius Romani Pontificis, & posset in temporalibus prouocari ab Imperatore ad summum Pontificem. Item Gregorius epistol. 61. lib. 2. regisfri indict. 11. scribens Imperatori Mauritio, sæpe eum vocat dominum suum. Ad hæc argumenta respondebo inferius in alia questione videlicet cap. 6. q. 3. in responsione ad vltimum.

Secundo queritur, Quid dicendum de Imperio Romanorum, quod fuit à tempore Constantini Magni Christianam religionem professi vsque ad tempus, quo Carolus Magnus creatus est Imperator Occidentis? Eo tempore Imperator Romanorum auctoritate Romani Pontificis non eligebatur, non confirmabatur, nec vngebatur, nec coronabatur: Imperium igitur non dabatur à Papa: sed vel militum exercitus eligebat, aut nominabat, aut designabat Imperatorem, & populum ratum & acceptum habebat, vel Imperator filium Cæsarem nominabat, & imperii consortem faciebat, vel per vim & tyrannidem, quis imperium occupabat. Cæterum quia Imperatores, Christiani erant, Romano Pontifici, tanquã oues pastori subiciebatur iure diuino, quo successor sancti Petri est Christi Domini Vicarius in terra. Sed numquid in temporalibus etiam erat imperium tunc summo Pontifici ipso iure subiectum? Erat profecto, non quod summus Pontifex natus & arbitrato suo posset imperium Imperatoribus abrogare, sed quod in certis quibusdam causis ipso iure, quãuis non factis, posset Imperatorem imperio priuare, vt puta si Imperator esset hæreticus, schismaticus, hæreticorum fautor, siue schismaticorum adiutor, deseruere. Poterat iure quidem, licet non factis, Constantius Arianus Im-

perator, & Arianorum fautor auctoritate Romani Pontificis imperio deiici. Dixi iure quidem, licet non facto. Quia ad factum vires Pontifici deerant, non ius faciendi. Poterat Iulianus Christianæ religionis defensor, ipso iure summi Pontificis auctoritate ab imperio remoueri. Constantinus Papa Philippicum Imperatorem hæreticum non solum anathemate percussit, sed etiam Concilio decreuit, ne Philippici tanquam Imperatoris hæretici aut literæ, aut nummi reciperentur: neque imago eius, vt moris erat, in templum inferretur: neque nomen eius in solemnibus sacrificiis ederetur. Gregorius Secundus Leonem Tertium Iconomachum Imperatorem à piorum communione submouit, vt qui non solum hæreticus & hæreticorum fautor esset, sed etiam Catholicorum hostis & persecutor acerrimus: & mox Italix populo, sacramenti, quo se illi obligauerant, religione exoluit, & ne ei aut tributum darent, aut alia ratione obedirent, indixit. Quo decreto accepto Romani, Campani, Rauennates, & Pentapolitani à Leone sublato defecerunt. Poterat iure Imperator auctoritate Romani Pontificis imperio spoliari, si pacem Ecclesie promissam & iuram non seruabat: si Episcopos & Clericos suo officio fungi prohibebat. Si Ecclesie clausas contemnebat: si Ecclesie iura sibi usurpabat. Si denique Christianæ reipublice pacem, salutem, & bonum conturbabat. Item si vacante tunc imperio, ius Christianis populis esse ex necessitate eius ipso iure ad summum Pontificem spectat, vt colligitur ex cap. *Licet, de foro compet. & Extratit. si fratrum. Ioan. 1. 22. tit. ne sede vacante*: & ita docuerunt Bar. in *l. natural. ff. de usucap. Bar. in l. cum notissimi. §. immo. C. de prescript. Ioan. Fab. Inst. de adp. monib. §. 1. Abb. in cap. *Licet, num. 8. de foro compet. Rom. singulari, quod incipit, vacante imperio 47.**

Tertio quaeritur, Quid dicendum de Imperio Romanorum, quod fuit à tempore, quo B. Petrus tanquam summus Christi Domini Vicarius Catholicam Ecclesiam gubernauit? Respondeo etiam tunc penes Romanos Pontifices erat ius adimendi ex certis causis imperium Ethnicis Imperatoribus, quoniam licet Imperatores, Pagani erant, vt extra Ecclesiam, & imperium à Papa non habebant, at quatenus Euangelii promulgationem aut verabant aut impediabant, quatenus Christianos persequabantur, Ecclesiarum bona occupabant, ius Ecclesie, ac proinde Romanus Pontifex habebat, indiciendi & inferendi bellum illis, & eos imperio spoliandi. Nec obstat, si Ecclesia tunc id non faciebat, quia in multis Ecclesia ius habet, & tamen secundum ius quod habet, non facit, quoniam non expedit iuris rigorem sequi, & aliquando ius nostrum persequi non possumus, vel quia vires nobis non supersunt, vel quia maiora mala credimus deuianda. Diuino iure imperia & regna mundi sunt Vicario Christi Domini subiecta ad Euangelicam legem promulgandam, ad Christianam religionem tuendam, conferuandam, & propagandam.

CAP. III.

De electione Imperatoris.

Primo quaeritur, An iuris Canonici sit vt Imperator per electionem, non per hereditariam successione creetur? Respondeo, iuris esse Canonici id enim constat ex cap. *Venerabilem, de elect.* illis verbis: *Verum illis Principibus ius & potestatem eligendi Regem in Imperatorem postmodum promouendum, recognoscimus, vt debemus, ad quos de iure & antiqua consuetudine noscitur pertinere: praesertim cum ad eos ius & potestas huiusmodi ab Apostolica sede peruenerit.* Ergo iuris est Canonici, vt imperium per electionem, non per successionem habeatur. Idem constat ex *Clemen. 1. de iur. iurand.* Nec est audiendus Alberi. cum ait in *Dictionar. in verbo electio. Pastores Ecclesie, mittentes sulcem in messum*

alsenam, fecerunt decretalem, de electione Imperatoris, que incipit: Venerabilem. libere in hac parte loquutus est Albericus, & plus quam par est Imperatorum factioni adhæsit, & fauit: cum Pontificiæ autoritatis studiosior esse deberet. Cum Imperator eligatur vt patronus, vt defensor, vt propugnator Ecclesie Catholice, Romani Pontificis est, de electione Imperatoris decernere ad commune Christianæ religionis & reipublice bonum.

Secundo quaeritur, An qui præest imperio, eligatur rex Romanorum, an potius Imperator? De hac quaest. cap. *proxime sequenti* disputabo.

Tertio quaeritur, An iuris sit Canonici, vt Imperator ex genere tantum & natione Germanorum eligatur & creetur? Cardinalis in cap. *Venerabilem, de elect.* sentit nullo iure ex sola natione Germanorum eligi Imperatorem debere: Quia cum in iure Canonico, inquit, habetur ad Germanos imperium esse translatum, & Theutonico imperium datum esse, nihil aliud significatur, nisi datum esse Germanis seu Theutonico ius eligendi Imperatorem. Vnde non prohibet ius, quo minus Germani Principes ex alia gente eligant Imperatorem. Abbas in cap. *Venerabilem, de elect. num. 17.* affirmat id iuris esse Canonici; quia in eo cap. dicitur: *De Apostolica sede, qua Romanum Imperium in persona Magnifici Caroli, à Græcis transluit in Germanos.* Vbi Glossa in verbo (*transluit*) ergo, inquit, *Regnum mundi translatum est ad Theutonico: nam ipsi habent Regnum Romana Ecclesia.* De consecrat. *distinct. 5. in cap. in die, habetur: Theutonico concessum est regnum, & regimen nostra Ecclesia.* Idem in *Clemen. 1. de iur. iurand. in principio* illis verbis: *Quia à Græcis imperium transluit in Germanos.* Si tamen inter Germanos nullus esset dignus imperio, tunc liberum esset electoribus regem Romanorum ex alia natione eligere, argumento sumpto ex cap. *Ne per defectum, ad finem, de elect.* Quemadmodum si in collegio Cardinalium nullus esset idoneus ad Pontificatum, integrum esset Cardinalibus extra collegium alium eligere: vt colligitur ex cap. *1. distinct. 23 in verbo, Eligatur.* Sic etiam iuris est Canonici, vt ex gremio Ecclesie, siue ex collegio Canonico-rum, Antistes, siue Episcopus eligatur. Quod si nullus dignus inueniatur, aliunde quam ex gremio Ecclesie potest eligi. Ex cap. *Cum inter Canonicos, de elect. & cap. Abbas 18. quest. 2.* Nam vt docet Glossa in *l. Plane, ff. Quod cuiusque vniuersitatis nomi. Et in l. in Ecclesiis, C. de episc. & Cleric.* Vbi non reperitur idoneus in aliquo loco, eligatur quis ex alio loco.

Quidam obiciunt, Anno Domini 1256. Principes, & proceres Germaniæ, monente Romano Pontifice, post obitum Gulielmi Regis Germanorum, in imperii comitiis, in quibus de Augusto deligendo, & in Gulielmi Cæsaris locum subrogando deliberatio suscepta erat, diuersa suffragia tulisse. Nam Archiepiscopus Colonienfis, suo & Moguntini Præfatis nomine, cuius Vicarius erat, Comes quoque Palatinus Richardum Cornubiæ comitem, Henrici Angliæ Regis fratrem elegerunt: at Archiepiscopus Treuerensis, & Dux Saxonix, qui Marchionis Brandeburgensis absentis partes implebat, Richardi electionem, vt vitio factam existimantes, Alphonsum hoc nomine decimunt, Castellæ Regem suis suffragiis imperio præfecerunt. Respondeo, hoc argumento non probari, ex alia gente & natione, quam Germanica posse iure Imperatorem deligi: quia licet Alphonfus Rex erat Castellæ, genus tamen maternum ex Germaniæ Imperatoribus trahebat. Erat enim Beatrix filius, & ex ea Philippi quondam Augusti nepos. Richardus item quamuis in Anglia Comes, sanguinis tamen propinquitate ad Germanos attinebat. Satis igitur est, vt quis Imperator eligi iure queat, si genus ducat per partem, vel per matrem, à Germanis.

Eodem modo diluitur id quod alii opponunt, videlicet Carolum V. Flandrum Imperatorem, & Ferdinandum eius fratrem Compluti in Hispania natum, Imperatorem electum, & creatum fuisse: quoniam Carolus V.